

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра інформаційного права та юридичної
журналістики

08-04-14М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Науково-практичні дослідження в журналістиці»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського)
рівня за освітньо-професійною програмою
«Медіаправо та медіабезпека»
спеціальності 061 «Журналістика»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІП
Протокол № 8 від 28.01.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Науково-практичні дослідження в журналістиці» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Медіаправо та медіабезпека» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Величко З. А. – Рівне : НУВГП, 2025. – 33 с.

Укладач: Величко З. А., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, доцент кафедри інформаційного права та юридичної журналістики.

Відповідальний за випуск: Мітчук О. А., доктор наук із соціальних комунікацій, професор, професор кафедри інформаційного права та юридичної журналістики.

Керівник групи забезпечення спеціальності 061 «Журналістика» Мітчук О. А.

© З. А. Величко, 2025

© НУВГП, 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	5
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Тематика практичних занять	8
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	9
1.4. Критерії та шкала оцінювання	10
2. Плани практичних занять	17
3. Самостійна робота студентів	27
4. Рекомендована література	31

ПЕРЕДМОВА

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Науково-практичні дослідження в журналістиці» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Медіаправо та медіабезпека», спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форми навчання розроблено з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», Положення «Про організацію освітнього процесу у Національному університеті водного господарства та природокористування», Положення «Про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Національному університеті водного господарства та природокористування», змісту освітньо-професійної програми «Медіаправо та медіабезпека», спеціальності 061 «Журналістика».

Дисципліна "Науково-практичні дослідження в журналістиці" спрямована на формування навичок дослідницької роботи у сфері медіа, освоєння сучасних методів аналізу журналістського контенту та розвиток критичного мислення у майбутніх журналістів. У рамках курсу студенти отримають знання щодо наукових підходів до досліджень у журналістиці, методології фактчекінгу, аналізу інформаційних потоків та цифрової безпеки тощо.

Метою вивчення дисципліни є формування загальних, спеціальних та інтегральних компетентностей у сфері медіакомунікацій. Основні завдання курсу – дати комплексне уявлення про наукові та практичні дослідження в журналістиці, розвинути в майбутніх фахівців із журналістики

професійний інтерес до медіадосліджень, наукової та науково-популярної журналістики.

Методичні вказівки містять опис навчальної дисципліни, тематику практичних занять. Для зручності здобувачів також описано засоби діагностики й пояснено критерії та шкалу оцінювання. Окрему увагу приділено самостійній роботі та завданням до неї. Долучений перелік рекомендованої літератури має орієнтовний характер та покликаний насамперед спонукати студентів до самостійного наукового пошуку та ініціативи.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1 Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є засвоєння сучасних теоретичних та методологічних підходів у галузі медіадосліджень, набуття здатності до системного осмислення й аналізу медійного середовища, здобуття навичок застосовувати опановані знання в журналістській практиці та вміння використовувати наукові методи для оцінки інформаційної безпеки та з урахуванням правових аспектів журналістської діяльності, а також для роботи у сфері національної та інформаційної безпеки.

Завдання вивчення курсу *«Науково-практичні дослідження в журналістиці»* – сприяти формуванню у студентів навичок наукового аналізу медіа та журналістської діяльності; розвивати критичне мислення, креативність та соціальну відповідальність у сфері журналістики; опанувати методологію наукових досліджень та можливість її застосування в

практичній діяльності; вивчати сучасні технології збору, аналізу, перевірки й візуалізації даних тощо.

ЩО:

студенти вміють створювати власний якісний медіапродукт на тему науки, а також застосовувати різноманітні наукові методи й дослідницькі стратегії у своїй професійній діяльності.

ЯК:

на основі докладного порівняльного аналізу сучасного медіаконтенту;

з допомогою опанованої методології й методів наукових досліджень у журналістиці;

через призму правових та етичних аспектів журналістської діяльності;

активно застосовуючи нові технології й технічні можливості;

шляхом створення авторських аналітичних матеріалів (контенту) та моделювання авторського медіа.

НАВІЩО:

щоб здійснювати самостійні, конкурентоспроможні, цікаві та актуальні медіадослідження;

щоб поліпшувати якісно й кількісно українську наукову й науково-популярну журналістику;

щоб опанувати сучасні технології збору, обробки та візуалізації даних у медіадослідженнях;

щоб підвищувати загальний професійний рівень українського медіаконтенту з погляду достовірності, медіабезпеки та дотримання професійних норм;

щоб ефективно розпізнавати та протидіяти ворожій пропаганді, деконструювати деструктивні наративи тощо.

Завдання навчальної дисципліни

визначаються її своєрідним значенням у процесі підготовки майбутніх фахівців у сфері медіаправа та медіабезпеки та пов'язані із засвоєнням низки компетентностей, зокрема йдеться про:

Інтегральну компетентність – здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК09. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності (СК)

СК01. Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання з теорії та історії журналістики, новітні технологічні досягнення для розв'язання задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики/ медіаправа.

СК05. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з питань журналістики, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

СК06. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики у широких та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

Вивчення курсу «*Науково-практичні дослідження в журналістиці*» дасть змогу здобувачам

досягти таких **програмних результатів навчання (РН):**

РН03. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН08. Використовувати передові знання і методики у процесі дослідження діяльності та створення нових медіаінституцій.

РН12. Розробляти та реалізовувати інноваційні та дослідницькі проекти у сфері журналістики з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

РН13. Організовувати роботу колективу, забезпечувати професійний розвиток його членів та досягнення поставлених цілей.

За підсумками вивчення курсу *«Науково-практичні дослідження в журналістиці»* передбачено формування низки **соціальних та «м'яких» навичок (soft skills):** комунікативних здібностей, самоорганізації, уміння працювати в команді, критичного мислення, креативного мислення, відповідальності, гнучкості, професійної етики тощо.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин, денна форма	К-сть годин, заочна форма
1	Наукова комунікація й медіа	2	
2	Наука як творча діяльність	2	2
3	Наука та практична	2	

	журналістика: креативний вимір		
4	Дослідження маніпуляцій у новинах українських медіа	2	2
5	Аналіз інформаційних атак проти України	2	
6	Правові ризики в журналістській діяльності. Переслідування журналістів в Україні	2	
7	Використання OSINT у журналістських розслідуваннях	2	
8	Як перевіряти факти	2	2
9	Маніпуляції у відеоконтенті	2	
10	Візуалізація даних у журналістських текстах	2	2
	Всього	20	8

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться такими способами:

- оцінювання роботи студентів на лекціях;
- усне опитування на практичних заняттях;
- оцінювання якості письмових робіт;
- врахування активності в обговоренні проблемних питань, дискусіях, дебатах, ділових іграх, мініконференції, мініхакатоні;
- оцінювання індивідуальних творчих завдань;
- оцінювання презентацій.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними **критеріями**, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «*Науково-практичні дослідження в журналістиці*», є:

- 100-відсоткова самостійність та оригінальність при виконанні всіх видів робіт: усних і письмових, теоретичних і практичних;
- ретельність при підготовці до практичних занять;
- повнота й послідовність в опрацюванні тем й, відповідно, рекомендованої літератури з курсу;
- знання навчального матеріалу;
- аналітичні здібності, глибина й системність мислення;
- науково-дослідницька сміливість у пошуку тем, способах подачі матеріалу, формах викладу;
- вміння швидко опановувати нові технічні інструменти й засоби для збору, аналізу, верифікації та візуалізації журналістських текстів;
- креативність;
- здатність працювати у малих групах та команді;
- критичність і самокритичність, готовність працювати над помилками й розвиватись;
- своєчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених програмою дисципліни.

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре

74-81 балів	Задовільно
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

• **Усього 100 балів.**

Оцінювання результатів поточного контролю

проводиться в розрахунку від 0 до 50 балів. Враховується усна та письмова робота здобувачів упродовж навчального семестру.

За кожну усну відповідь на одному практичному занятті (у тому числі доповідь, виступ, презентацію тощо) студент може отримати *max 5 балів*. За кожне змістовне доповнення – *max 2 бали*. Градація балів від 0 до 5 відбувається за *шкалою*:

0 балів	відповідь містить ознаки плагіату, компіляції або свідчить про непідготовленість студента
1 бал	репліка-доповнення
2 бали	змістовне доповнення
3 бали	посереднє володіння навчальним матеріалом, без врахування контексту, комплексного розуміння теми
4 бали	високий рівень підготовленості, демонстрування добрих аналітичних здібностей
5 балів	відмінний рівень опанування навчального матеріалу, креативність та оригінальність міркувань

За навчальний семестр здобувачі мають підготувати такі *письмові й комбіновані (з аудіовізуальними компонентами) роботи*:

- аналітичну презентацію-огляд,
 - презентацію власного наукового дослідження,
 - наукове есе / аналітичну статтю на наукову або науково-популярну тематику (на вибір),
 - інфографіку / аналітичну панель (на вибір),
- відповідно до обраної тематики ІНДЗ.

За кожну письмову та комбіновану роботу студент може отримати *тах 5 балів*. При оцінюванні враховуються такі критерії:

Градація балів від 0 до 5 відбувається за *шкалою*:

1 бал	оригінальність творчого задуму, новизна обраної теми, самостійність, цікавість викладу
1 бал	глибина та повнота розкриття теми
1 бал	достовірність, валідність джерел
1 бал	аргументованість міркувань, врахування контекстів
1 бал	лексичне та стилістичне багатство мови, відповідність мовним стандартам, грамотність

Також *додаткові бали* студенти можуть здобути за:

- особливо активну роботу під час лекцій,
- опубліковані в медіа впродовж навчального семестру журналістські матеріали,
- участь в наукових конференціях, круглих столах тощо,
- публікацію наукових статей.

Таким чином загальна кількість балів за поточну роботу:

6 усних відповідей × 5 балів = 30 балів,

4 письмові роботи × 5 балів = 20 балів,
разом = 50 балів.

Оцінювання іспиту

Іспит з дисципліни «Науково-практичні дослідження в журналістиці» відбувається у форматі **публічного захисту** індивідуальних (або групових) навчально-дослідних завдань (ІНДЗ). Проєктно-орієнтоване навчання передбачає не тільки опанування теоретичних знань з дисципліни, а й обов'язкове моделювання роботи в практичній журналістиці або, ширше, сфері соціальних комунікацій.

Індивідуальне (або групове) навчально-дослідне завдання (ІНДЗ).

Засвоївши необхідний корпус знань з дисципліни, на основі опрацьованої літератури, студенти мають підготувати оригінальний та повноцінний *медіапродукт, готовий до опублікування у ЗМІ*. Для виконання цього завдання, здобувачі мають попередньо самостійно обрати тематику проєкту та обов'язково узгодити її з викладачем. На одному з практичних занять вони мають представити концепцію свого медіапроєкту та отримати схвалення аудиторії. Так само в рамках підготовки до захисту студенти презентують на останньому практичному створену інтерактивну інфографіку або аналітичну панель, відповідно до своєї теми.

Індивідуальна робота передбачає створення *на вибір*:

- серії аналітичних статей, підготовлених до друку;
- серії оприлюднених подкастів;
- блогу з відповідним наповненням;

- відеоматеріалу (хронометражем не менше 6 хвилин).

Командна (групова) робота передбачає створення *на вибір*:

- одного числа журналу;
- повністю розробленого сайту з відповідним наповненням;
- відеоматеріалу (хронометражем не менше 12 хвилин).

Можливі також *альтернативні* підходи й жанри, зумовлені творчим мисленням студентів та їхньою дослідницькою логікою. Креативність тільки заохочується. Однак всі пропозиції щодо форми й змісту ІНДЗ мають бути погоджені з лектором.

ІНДЗ студенти зобов'язані підготувати впродовж семестру, належно оформити відповідно до поданих вимог і подати на перевірку лекторові за *2 тижні до дати іспиту*.

Вимоги до ІНДЗ:

- оригінальність та самостійність;
- новизна та актуальність, суспільна злободенність теми;
- цілісність та довершеність журналістського матеріалу;
- тематика журналістських матеріалів присвячена *науці* та навколонуковій проблематиці;
- аналітична глибина й аргументованість;
- повнота й різноплановість розкриття теми;
- застосування новітніх технічних можливостей для збору, верифікації та викладу матеріалу;
- заборона на використання будь-якого ворожого контенту, мови, наративів (за винятком коли цього потребує дослідницька мета);

• досконале володіння українською мовою та знання її правил;

• дотримання правових та етичних норм журналіста (у тому числі неприпустимість плагіату, компіляції, невиправданого використання штучного інтелекту, обов'язкове маркування джерел).

Максимальна кількість балів за ІНДЗ: 50 балів.

Критерії оцінювання іспиту

Захист ІНДЗ відбувається публічно. Здобувач готує короткий виступ-презентацію (max 4 хвилини), в якій чітко й лаконічно формулює та розкриває такі аспекти свого медіапроєкту:

- тема (ЩО),
- ідея, концепція (НАВІЩО),
- аудиторія (ДЛЯ КОГО),
- контент (напр., проблематика, рубрикація,) (ЩО САМЕ),
- аргументація, джерела (напр., експерти, OSINT) (ЗВІДКИ)
- форма викладу (візуалізація, технічні аспекти) (ЯК)
- комунікативний аспект (ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК).

Після цього здобувач демонструє свій медіапроєкт. Аудиторія має змогу задати запитання, на які здобувач, очікувано, надає відповіді. Відбувається обговорення проєкту.

Шкала оцінювання медіапроєкту

0–10 балів	автентичність творчого задуму, креативність, новизна та оригінальність
0–5 балів	суспільна значущість теми, світоглядна глибина
0–5 балів	повнота розкриття теми, аналітичний підхід, системність та послідовність мислення,

	критичність
0–5 балів	достовірність джерел, застосування засобів верифікації
0–5 балів	різноплановість аргументації (різноманітність джерел, думки експертів, подання різних точок зору)
0–5 балів	цікавість подання матеріалу, технічна грамотність, використання засобів візуалізації тощо
0–5 балів	відповідність мовним стандартам, грамотність, багатство мови
0–10 балів	публічна презентація та виступ
<i>50 балів</i>	<i>Разом</i>

Розподіл балів за семестр, що присвоюється студентам

Поточна та самостійна робота		Іспит (ІНДЗ)	Сума
Участь у семінарах	Письмові та комбіновані роботи	50	100
30	20		
Усього за семестр 50			

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Наукова комунікація й медіа

План

1. Роль науки в розвитку медіа.
2. Специфіка журналістських досліджень: наукові та прикладні аспекти.
3. Сучасна наука про соціальні комунікації в Україні: проблеми й перспективи.
4. Наука vs медіа? Наук-поп як альтернатива.

Цілі вивчення теми

- Окреслити понятійний апарат, основну термінологію.
- З'ясувати практичні аспекти й складнощі в кореляції науки й журналістики.
- Здійснити огляд сучасного українського журналістикознавства (на основі аналізу трьох чисел фахових видань); окреслити наявні проблеми й перспективи розвитку науки про соціальні комунікації.
- Обговорити актуальні теми для досліджень у сфері журналістики.
- Висвітлити, що таке наукова журналістика й наук-поп; зробити критичний огляд одного числа українського науково-популярного медіа.

Практичне завдання: підготувати усний виступ (доповідь) з теми та мініпрезентацію-огляд трьох чисел фахових видань та одного числа українського науково-популярного медіа.

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: доповіді; повідомлення, які переходять у розгорнуту дискусію в аудиторії.

Практичне заняття 2. Наука як творча діяльність

План

1. Види академічного письма та наукові жанри.
2. Пошук актуальних тем наукового дослідження.
3. Вибір методології дослідження.
4. Обґрунтування мети та завдань дослідження.
5. Самопрезентація та ораторське мистецтво: особливості наукової комунікації.
6. Вимоги до оформлення наукових публікацій.

Цілі вивчення теми

- Окреслити види наукової діяльності та очікувані результати досліджень.
- Вивчити наукові жанри та їхню специфіку.
- Повторити обов'язкові компоненти вступу магістерського дослідження.
- Обґрунтувати вибір теми дослідження та його актуальність (кожен відповідно до своїх наукових зацікавлень).
- Розкрити наукову мету та завдання дослідження, пояснити, яким чином вони формулюються.
- З'ясувати мотивацію при виборі дослідницької методології.

Практичне завдання: підготувати коротку наукову доповідь – презентацію власної теми магістерського дослідження з усіма необхідними компонентами (обґрунтуванням актуальності, новизни, визначенням мети й завдань, окресленням методології тощо).

Методи та технології навчання – мініконференція: наукові доповіді з наступним обговоренням.

Практичне заняття 3. Наука та практична журналістика: ідейний, світоглядний, креативний виміри

План

1. Чи має журналіст національність? «Український журналіст»: хто він? (ідейні, світоглядні, політичні, етичні аспекти) (*дебати*).

2. Штучний інтелект vs журналіст: хто кого? (*дебати*).

Цілі вивчення теми

○ Схарактеризувати наукові дослідження як різновид творчої діяльності.

○ Окреслити смислові контури поняття «український журналіст», з'ясувати різноманітні ідейні, світоглядні, правові, етичні аспекти питання. Провести дебати з цього питання.

○ Обговорити можливості й ризики розвитку технологій AI (ШІ) для журналістських професій.

○ Охарактеризувати особливості написання найбільш поширеного й «вільного» наукового жанру – есе.

○ Створити прототипи редакційних колективів, тобто апробувати фасилітаційні методи (роботу в малих групах).

○ Колективно обговорити концепції майбутніх науково-дослідних проєктів студентів, з'ясувати необхідні елементи при формуванні концепції медіапродукту.

Практичне завдання:

Завдання: 1) прочитати рекомендовану літературу, таким чином підготуватись до дебатів та мініхакатону;

2) написати наукове есе/аналітичну статтю (на вибір) на одну з актуальних тем для науково-

популярного медіа (які згодом можуть бути використані як елемент майбутнього ІНДЗ).

Методи та технології навчання – дебати, мініхакатон, брейнштурмінг, робота в малих групах та презентація концепції власного науково-популярного медіа.

Практичне заняття 4. Дослідження маніпуляцій у новинах українських медіа

План

1. Загальнонаціональний телемарафон, комерційні ЗМІ, грантові медіапроекти, державна/військова цензура: то звідки ж черпати об'єктивні новини?

2. Найбільш резонансні кейси та їхнє відображення в новинному дискурсі України та світу.

3. Маніпулятивні стратегії й техніки: дезінформація, емоційна лексика, відсутність балансу думок, перекручення фактів, фальсифікацію контексту тощо.

Цілі вивчення теми

○ З'ясувати, що таке маніпулятивна журналістика, що таке пропаганда, що таке «джинса» тощо.

○ Простежити, як працює пропаганда, які комунікативні тактики та стратегії застосовують маніпулятори.

○ Здійснити аналітичний аналіз українського медіадискурсу на предмет його незаангажованості.

○ Розглянути основні техніки маніпуляції в медіа (на основі аналізу конкретних кейсів): емоційну лексику, відсутність балансу думок, перекручення фактів, фальсифікацію контексту тощо.

○ Здійснити моніторинг дезінформації під час

війни в новинах (на основі аналізу конкретних кейсів).

Практичне завдання:

визначити маніпулятивні техніки на основі порівняльного аналізу контенту 3-х різних медіа щодо висвітлення однієї резонансної події (наприклад, корупційні скандали, війна, вибори, діяльність офісу Президента тощо).

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: аналіз кейсів, усні виступи, дискусія.

Практичне заняття 5. Аналіз інформаційних атак проти України

План

1. Українські медіа в умовах війни: нові виклики.
2. Інформаційний складник війни: стилет чи стилос?
3. Актуальні інформаційні кампанії супроти України: мета, засоби, техніки, канали поширення.
4. Як протистояти ворожій пропаганді й перемогти в інформаційній війні (дискусія)?

Цілі вивчення теми

- Чітко обґрунтувати термінологію з теми.
- На емпіричному матеріалі простежити, які методи використовують для інформаційних атак, яка роль соцмереж в поширенні ІПСО.
- Окреслити, яким чином дезінформація впливає на суспільство, на політичні процеси.
- Визначити дієві й законні інструменти для протидії інформаційним атакам та формуванню контрнарративу.
- Сприяти формуванню «м'яких навичок» і здатності до командної роботи.

Практичні завдання:

1. Виписати з академічних словників й проаналізувати тлумачення термінів до теми (різними мовами).

2. Дослідити на вибір 1 приклад інформаційної атаки проти України в різних медіа (напр., пандемія COVID, американські біолабораторії, кейс «ТЦК і бусифікація», мовне питання тощо).

3. Підготувати контраргументацію для проведення дебатів, використовуючи різні інструменти.

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: аналіз кейсів, ділова гра, дебати, командна робота.

Практичне заняття 6. Правові ризики в журналістській діяльності. Переслідування журналістів в Україні

План

1. Українські медіа в умовах війни: нові виклики.
2. Інформаційний складник війни: стилет чи стилос?
3. Актуальні інформаційні кампанії супроти України: мета, засоби, техніки, канали поширення.
4. Як протистояти ворожій пропаганді й перемогти в інформаційній війні (дискусія)?

Цілі вивчення теми

- Окреслити правові аспекти журналістської діяльності.
- Окреслити етичні аспекти журналістської діяльності.
- Здійснити короткий юридичний аналіз правових ризиків журналістів в Україні.
- Схарактеризувати правові та етичні

особливості роботи журналіста в часі війни.

- Розкрити специфіку роботи журналістів-розслідувачів.

Практичні завдання (на вибір):

1. Дослідити справу проти журналіста Станіслава Асєєва, якого утримували в полоні в «Ізоляції».

2. Проаналізувати судові процеси, пов'язані з Bihus.Info (позови щодо розслідувань корупції).

3. Окреслити перебіг справи «Медведчук проти Вахтанга Кіпіані» тощо.

4. Інша резонансна справа або процес.

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: аналіз кейсів, усні виступи, дискусія.

Практичне заняття 7. Використання OSINT у журналістських розслідуваннях

План

1. Журналістське розслідування як жанр і метод збору інформації.

2. Журналістське розслідування як юридичний аргумент.

3. Кейс: ідентифікація російських військових через соцмережі та бази даних. Правове значення.

4. Кейси «We Are Bellingcat» (Еліота Гір'їнса).

5. Методи збору інформації через OSINT: Google Dorking, Wayback Machine, PimEyes, Whoer.net тощо.

Цілі вивчення теми

- З'ясувати, що таке OSINT.

- Розглянути основні інструменти: Google Dorking, Wayback Machine, PimEyes, Whoer.net.

- Проаналізувати історію резонансних OSINT-розслідувань (наприклад, «We Are Bellingcat» (Еліота Гір'їнса)).

- Вивчити в дії інструменти для виявлення

фейків.

○ Окреслити роль штучного інтелекту для генерування та спростування фейків.

Практичні завдання (на вибір):

1. Знайти додаткові дані за відкритими джерелами про публічну особу, список полонених, бази автотранспорту, Zello-канали (на вибір) й продемонструвати роботу OSINT-інструментів.

2. Підібрати 2 зразки фейків у соцмережах, з допомогою OSINT-інструментів виявити фальшиві фото «військових».

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: аналіз кейсів, усні виступи, дискусія.

Практичне заняття 8. Як перевіряти факти

План

1. Фактчекінг – must-do в інформаційному суспільстві. До питання про цифрову грамотність.

2. Інструменти для верифікації даних, зокрема PolitiFact, Snopes, Google Fact Check Explorer.

3. Telegram: як працюють російські дезінформатори.

4. Бот-мережа та способи її ідентифікації. TGStat.

5. Дифузія медіа та політики: нові виклики (кейс Трампа).

6. Громадський контроль над політиками й політиканами: способи й інструменти. Аналіз відкритих джерел.

Цілі вивчення теми

○ Окреслити суть, процес і мету фактчекінгу.

○ Вивчити сучасні інструменти для верифікації даних, зокрема PolitiFact, Snopes, Google Fact Check

Explorer тощо.

- Проаналізувати суть явища медіатизації політики на конкретних прикладах.

- Навчитися працювати з відкритими реєстрами даних.

- Навчитися аналізувати тексти з допомогою різноманітних методів.

- Апробувати в дії інструменти для виявлення фейків, зокрема в соцмережах.

- Навчитися використовувати TGStat для аналізу ботів.

Практичні завдання (на вибір):

1. Вибрати 2 фейки з бази StopFake, VoxCheck або зі соцмереж; визначити, якими каналами вони поширювалися; знайти й обґрунтувати спростування.

2. Здійснити розбір політичної заяви, перевірити її через відкриті реєстри; спростувати за необхідності.

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: аналіз кейсів, усні виступи, дискусія.

Практичне заняття 9. Маніпуляції у відеоконтенті

План

1. Верифікація даних відеоконтенту – необхідність у сучасному медіадискурсі.

2. Deepfake: що це і як його розпізнати?

3. Інструменти перевірки відео (InVid, Amnesty YouTube Dataviewer тощо).

4. Резонансні кейси застосування маніпуляцій: як спотворюють та фальшують аудіовізуальний контент.

Цілі вивчення теми

- Розкрити суть поняття діп-фейку.
- З'ясувати, яким чином аналізувати відеофейки.
- Вивчити основні інструменти InVid, Amnesty YouTube Dataviewer тощо.
- Розглянути окремі кейси маніпуляцій відеоконтенту та їхній вплив на аудиторію, суспільно-політичне життя тощо.

Практичне завдання:

Дібрати один відеофейк про Україну зі світових медіа, простежити канали його поширення, перевірити його з допомогою відповідних інструментів, описати резонанс та вплив на суспільно-політичне життя чи аудиторію.

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: аналіз кейсів, усні виступи, дискусія.

Практичне заняття 10. Візуалізація даних у журналістських текстах

План

1. Візуалізація даних: психологічні аспекти рецепції.
2. Як ефективно візуалізувати дані? Принципи та засоби.
3. Успішна презентація тексту: нові методи унаочнення й увиразнення.
4. Технічні можливості візуалізації з такими інструментами: *Flourish*, *Datawrapper*, *Google Data Studio*.

Цілі вивчення теми

- Окреслити основні принципи візуалізації даних, їхнє призначення та вплив на сприйняття читача.
- Розкрити доцільність вибору різних видів

візуалізації даних.

○ Розглянути успішні/недоречні зразки візуалізації у різних журналістських жанрах, зокрема розслідуваннях.

○ Вивчити можливості Flourish, Datawrapper або Google Data Studio для візуалізації великих обсягів медіаданих.

Практичне завдання:

1. Створити на вибір інфографіку (наприклад, інтерактивну) / аналітичну панель – відповідно до тематики, обраної для ІНДЗ/групового проєкту; продемонструвати її аудиторії.

2. Ознайомити колег з перебігом роботи над семестровою роботою (ІНДЗ).

Методи та технології навчання – комбіноване практичне заняття: аналіз кейсів, усна презентація, дискусія, консультація.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота є важливим компонентом навчального процесу, оскільки сприяє розвитку навичок аналітичного мислення, поглибленого засвоєння матеріалу та формуванню професійної компетентності. Вона дає змогу студентам застосовувати отримані знання на практиці, розвивати навички наукового дослідження та самостійного прийняття рішень у сфері журналістики. Цілісне та системне засвоєння матеріалу з навчальної дисципліни *«Науково-практичні дослідження в журналістиці»* не можливе без самостійної, вдумливої, ретельної та послідовної роботи студентів, які прагнуть здобути нові або додаткові знання, розвинути необхідні професійні навички та вміння.

Основні цілі самостійної роботи:

–формування навичок критичного аналізу медіаконтенту;

–опанування різноманітних методів наукового дослідження у журналістиці;

–розвиток здатності до самостійного пошуку, збору та аналізу інформації, дослідницької допитливості;

–поглиблення знань з медіаправа, медіабезпеки та журналістики тощо.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання наукової, навчальної та довідкової літератури, що пропонується до вивчення по темах курсу;

- аналіз та опрацювання наукових публікацій із соціальних комунікацій та, вужче, журналістикознавства;

- підготовка до усних відповідей, виступів, виступів-презентацій, дебатів, міні конференції, хакатону, передбачених планом практичних (семінарських) занять;

- самостійне вивчення та укладання конспектів по темах та питаннях, що виносяться на самостійне вивчення;

- вправління у роботі з новими технологічними інструментами для фактчекінгу, збору інформації, візуалізації тощо; вивчення комп'ютерних програм та різноманітних ресурсів;

- самостійна робота з різноманітними джерелами;

- виконання контент-аналізу пропонованих медіа, соціальних мереж, політичних промов тощо.

Види завдань для самостійної роботи:

1. **Аналіз наукових статей та науково-популярних публікацій** – критичний розбір змісту, оцінка актуальності та відповідності запитам аудиторії, аналіз засобів увиразнення тексту тощо.

2. **Контент-аналіз обраних фахових медіа зі сфери журналістики та соціальних комунікацій** – з'ясування редакційної політики, проблемно-тематичний аналіз, оцінка актуальності та соціальної значущості тематики тощо.

3. **Підготовка до публікації аналітичної статті на наукову тематику / наукового есе (на вибір)** – вибір теми, розробка плану, збір матеріалу, осмислення, та, власне, написання й редагування тексту.

4. **Верифікація фактів у реальних медіаматеріалах** – проведення перевірки достовірності новинного контенту та фактів з використанням фактчекінгових платформ (StopFake, VoxCheck).

5. **Дослідження впливу дезінформації** – аналіз інформаційних маніпуляцій у сучасному українському та світовому, а насамперед, проросійському, медіапросторі та їхніх наслідків.

6. **Підготовка аналітичних звітів (медіааналізу)** - визначення основних маніпулятивних технік та стратегій у: 1) публікаціях українських та зарубіжних медіа, зокрема здійснення порівняння способів подання однієї новини в різних медіа, 2) а також публічних виступах політиків та передвиборчій агітації.

7. **Створення презентації** на задану тему, вивчення необхідних інструментів для унаочнення тексту.

8. **Написання схеми вступу до магістерської роботи** (з урахуванням всіх необхідних компонентів, зокрема обґрунтування актуальності, вибору теми, мети та завдань дослідження, новизни тощо).

9. **Створення інфографіки або аналітичної панелі (на вибір)**, вивчення необхідних інструментів.

10. **Розробка кейс-стаді з журналістських розслідувань** – оцінка методів збору інформації та правових ризиків у журналістських розслідуваннях (на основі юридичного аналізу справ проти українських журналістів).

4. Індивідуальна робота студента

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання – доведеного та цілісного медіапродукту, готового до публікації в медіа, – від задуму до реалізації.

Рекомендації щодо виконання завдань

Окрім загальних рекомендацій та вимог до студентської роботи, вказаних вище, варто додати такі:

- використовувати академічні джерела, статистичні дані, наукові публікації та інші достовірні джерела;

- дотримуватися правил оформлення робіт згідно з вимогами НУВГП та державними стандартами;

- виконувати завдання своєчасно;

- для перевірки інформації використовувати кілька незалежних джерел.

Критерії оцінювання самостійної роботи збігаються із загальними критеріями, описаними на с. 9–10 цих методичних вказівок.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Бель Б., Бурмагін О., Патора Т., Хоменок О. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с. URL: <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf>
2. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста : практичний посібник / Інститут масової інформації. Київ, 2016. 184 с.
3. Доброчесність та етика засобів масової інформації : Серія університетських модулів «Освіта заради справедливості». Модуль 10. Відень, Організація Об'єднаних Націй, 2021. 34 с. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_10_final_UKR.pdf
4. Холод О. Методологія досліджень соціальних комунікацій : підручник. Львів : ПАІС, 2014. 280 с.
5. Стеблина Н. О. Цифрові інструменти для медіааналітика : навч. посібник. Одеса: 2023, 90 с.

Допоміжна література:

1. Еко У. Як написати дипломну роботу. 240 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk787124.pdf>
2. Кодекс етики українського журналіста. URL: <https://cje.org.ua/ethics-codex/>
3. Кость С. Методологія дослідження соціальних комунікацій (теорія та історія журналістики). Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 228 с.
4. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки : монографія. К. : Критика, 2010. 655 с.

5. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк ; за наук. редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.

6. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії / Уклад. В.О. Ананьїн, В. В. Горлинський, О. В. Уваркіна, за ред. В.О. Ананьїна. Київ : ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/57380/1/Konspekt_lektsii_PNPPND.pdf

7. Романчук О. Системний аналіз у журналістиці : навч. посібник. Львів : Універсум, 2008. 312 с.

8. Український медіаландшафт 2022–2024. Зміни в медіа під час повномасштабного вторгнення : аналітичний звіт / Штурхецький С., Погорелов О., Чернявський С. Томіленко С., Мороз В., Бідочко Л. К. : Центр вільної преси, 2024. 104 с.

9. Belcher W. L. Writing Your Journal Article in Twelve Weeks: A Guide to Academic Publishing Success. Second Edition. Chicago : University of Chicago Press, 2019. 427 p.

10. Graff G., Birkenstein C. They Say/I Say: The Moves That Matter in Academic Writing. New York : W. W. Norton & Company, 2021. С. 1–47. URL: <https://mwover.com/wp-content/uploads/2018/05/graff-birkenstein-they-say-i-say-1-47.pdf>

11. Kovach B., Rosenstiel T. The Elements of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect. Revised and Updated. 4th Edition. New York : Three Rivers Press, 2021. 432 p.

12. Likarchuk N., Velychko Z., Andrieieva O., Lenda R., Vusyk H. Manipulation as an element of the political process in social networks. *CUESTIONES POLÍTICAS*. Vol. 41. Nº 76 (2023). P. 769–779. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/39831/45054>
13. Reuters Institute Digital News Report. 2024. URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2024>
14. Swales J. M., Feak C. B. Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2012. 418 p.
15. Verification Handbook: A Definitive Guide to Verifying Digital Content for Emergency Coverage. Edited by Craig Silverman. URL: <https://verificationhandbook.com/>

Електронні ресурси:

1. Бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Детектор медіа. URL: <https://detector.media/>
3. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/>
4. Центр протидії дезінформації. URL: <https://cpd.gov.ua/>
5. Центр стратегічних комунікацій. URL: <https://stratcomua.org/ua>
6. Global Investigating Journalism Network. URL: <https://gijn.org/ua/resurs-ua/>